

การกำกับพิธีกรเด็กในรายการ แอนิเมชันคลับ

Directing the Children in Animation Club Program

ณัฐวุฒิ สิงห์หนองสง*

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการเขียนบทความชิ้นนี้ เพื่อต้องการอธิบายการกำกับพิธีกรเด็กในรายการแอนิเมชันคลับ ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ทุกวันศุกร์เวลา 17.30-18.00 น. ในระหว่างเดือนตุลาคม 2558-สิงหาคม 2559 และทุกวันอาทิตย์เวลา 11.30-12.00 น. ในระหว่างเดือนตุลาคม 2559-พฤศจิกายน 2559 และในวันหยุดนักขัตฤกษ์ถึงเดือนธันวาคม 2560 พบว่าการกำกับพิธีกรเด็กมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้ 1. ฝึกฝนพิธีกร 2. สร้างลักษณะเด่นของพิธีกร 3. รู้จักธรรมชาติของเด็ก 4. การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก 5. การฝึกซ้อมก่อนผลิตรายการ 6. ปรับบทให้เข้ากับธรรมชาติของเด็ก 7. บอกสิ่งที่ต้องการสื่อสารให้ชัดเจน 8. ให้เด็กออกความคิดเห็น 9. รับฟังความคิดเห็นของเด็ก 10. รู้ข้อจำกัดของพิธีกร 11. การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง 12. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

คำสำคัญ : การกำกับเด็ก, รายการแอนิเมชันคลับ, รายการเด็ก

Abstract

This article aims to describe about directing the children in television program “Animation Club,” which broadcasted every Friday from 5:30 pm - 6:00 pm between October 2015 - August 2016 and every Sunday from 11:30 am - 12:00 pm between October - September 2016 and on holidays until December 2017. The result found that here are 12 important elements for director to concern when directing the children: (1). rehearsal the children, (2) create the outstanding character of the children, (3) understand the nature of children, (4) build relationship with children, (5) rehearsal before shooting, (6) adapt the script to children’s nature, (7) tell children what you want clearly, (8) let children tell their opinions, (9) listen to children’s opinions, (10) know the limit of children (11) build relationship with parents and (12) solving problems during shooting.

Keywords: Directing the Children, Animation Club, Children Program

1. จุดเริ่มต้นแห่งแรงบันดาลใจ

ผู้ที่อยู่ในการทำงานเบื้องหลังการผลิตรายการโทรทัศน์ มักได้ยินกิตติศัพท์ของ 4 สิ่งพึงระวังเหล่านี้ “สัตว์ เด็ก เอฟเฟกต์ และสลิง”

สัตว์ สิ่งมีชีวิตที่เอาแน่เอานอนอะไรไม่ได้ พร้อมจะทำตามความรู้สึกของตัวเองทุกเมื่อ

เด็ก สิ่งมีชีวิตที่อยู่เหนือการควบคุม ต้องใช้การหลอกล่อขั้นสูงถึงจะปฏิบัติตามสิ่งที่ต้องการ

เอฟเฟกต์ สิ่งไม่มีชีวิตที่มีระบบซับซ้อนและยุ่งยาก ต้องควบคุมและทำขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น

สลิง สิ่งไม่มีชีวิตที่ไร้กฎเกณฑ์และทิศทาง เคลื่อนไหวไปตามอากาศกับแรงโน้มถ่วงของโลกและบริบท

* อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

แวดล้อมนั้น ๆ 4 สิ่งที่พึงระวังสำหรับผู้อยู่เบื้องหลังในการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการทำงานที่อยากลำบากหรือผลงานอาจไม่เป็นไปที่เราต้องการ

ตามที่คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม กับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย หรือ สถานีโทรทัศน์ “ไทยพีบีเอส” โดยสำนักเครือข่ายสื่อสารสาธารณะ ได้ลงความร่วมมือในการผลิตรายการโทรทัศน์ประเภทรายการเด็ก “รายการแอนิเมชันคลับ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อเปิดพื้นที่ให้นักศึกษาในสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนด้านนิเทศศาสตร์ การสื่อสารมวลชน สาขาออกแบบภาพเคลื่อนไหว หรือในสาขาอื่น ๆ มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดผลิตชิ้นงานในวาระการสื่อสารสาธารณะอย่างเป็นรูปธรรม 2. เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาให้เกิดการสร้างสรรคงานในสื่อโทรทัศน์ผ่านการปฏิบัติจริงในรูปแบบของการผลิตแอนิเมชัน และการผลิตรายการเด็ก และ 3. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง ส.ส.ท. และมหาวิทยาลัยในการพัฒนาสื่อสาธารณะไปด้วยกัน

จากการทำความร่วมมือดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์ได้ผลิตรายการโทรทัศน์ประเภทรายการเด็กและเยาวชนในชื่อรายการ “แอนิเมชันคลับ” เพื่อออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เริ่มออกอากาศตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม 2558 ถึง วันที่ 31 มกราคม 2559 ในซีซั่น 1 และต่อเนื่องด้วย ซีซั่น 2 ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2559 ถึง 30 มิถุนายน 2560

การผลิตรายการแอนิเมชันคลับ ซึ่งมีผู้ดำเนินรายการ(พิธีกร) ที่เป็นเด็ก ถือเป็นงานที่มีความท้าทายสำหรับผู้สร้างสรรค์ ในการควบคุมเด็กให้ปฏิบัติตามและสื่อสารออกมาตามบทหรือสิ่งที่เราต้องการสื่อสารไปยังผู้รับสารกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งมีทัศนคติของ 4 สิ่งพึงระวังในการทำงานเบื้องหลังคือ “สัตว์ เด็ก เอฟเฟกต์ และสลิ้ง” ดังนั้นผู้สร้างสรรค์จึงต้องการนำเสนอวิธีการทำงานกับเด็กในรายการแอนิเมชันคลับ

ในการผลิตรายการแอนิเมชัน คลับ ผู้เขียนบทความทำหน้าที่ในการสร้างสรรค์รายการดังต่อไปนี้ (1) เจตน์จันทร์ เกิดสุข ทำหน้าที่ผู้กำกับรายการ (2) ณัฐวุฒิ สิงห์หนองสง ทำหน้าที่ควบคุมการผลิต และกำกับภาพ และ (3) ลัทธสิทธิ์ ทวีสุข ทำหน้าที่โปรดักชัน ดีไซน์เนอร์

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาขั้นตอนการกำกับเด็กในรายการแอนิเมชันคลับ

แนวความคิดของการสร้างสรรค์

แนวคิดเกี่ยวกับการกำกับรายการ

สมคิด ชีรศิลป์ (2540) กล่าวว่า การกำกับรายการ (Directing) คือ การควบคุมรายการเพื่อให้รายการซึ่งกำลังแสดงอยู่ให้ภาพและเสียงได้แพร่ออกอากาศไปอย่างมีประสิทธิภาพในคุณค่าของภาพในด้านศิลปะ และการรับรู้ทางสายตา และการได้ฟัง ผู้ที่จะเป็นผู้ควบคุมรายการนี้เราเรียกว่า ผู้กำกับรายการ หรือ Program Director

ผู้กำกับรายการ (Program Director) ทำหน้าที่และรับผิดชอบดังนี้ (1) รับผิดชอบรายการที่ได้รับมอบหมายจากสถานี ให้รายการอยู่ในกรอบ คืออยู่ในนโยบายของเจ้าสังกัดไม่ขัดต่อกฎหมาย (2) มีหน้าที่ดูแลการซ้อมก่อนออกอากาศ หรือก่อนบันทึกภาพ (3) ควบคุมรายการที่กำลังบันทึกภาพ โดยผู้กำกับรายการต้องอ่านบทให้เข้าใจ (4) เป็นผู้แนะนำฝ่ายต่าง ๆ ให้เข้าใจบท และเข้าใจงานที่ต้องทำ (5) เป็นผู้ควบคุมการประกอบภาพจากกล้อง และควบคุมเสียงในการเผยแพร่และบันทึกภาพ (6) ควบคุมผู้เกี่ยวข้องกับการทำงานที่กำลังดำเนินรายการอยู่ และ (7) เป็นผู้รายงานผลงานเพื่อเสนอต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับรายการเด็ก

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก หมายถึง รายการที่มุ่งจัดให้เด็กดูเข้าใจ สนุกสนานได้ความรู้และประโยชน์จากรายการนั้น ไม่ว่าจะผ่านทางร่างกายหรือจิตใจ (จุมพล รอดคำดี, 2525)

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก หมายถึง รายการโทรทัศน์ที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ สำหรับให้เด็กดูและอาจครอบคลุมถึงเยาวชนด้วย มุ่งให้เด็กดูแล้วเข้าใจได้รับความสนุกสนานบันเทิง ไม่เป็นพิษเป็นภัย ให้ความรู้อย่างกว้างขวางมีการปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ดีงามให้สอดคล้องกับสังคม รวมทั้งก่อประโยชน์แก่เด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ (นารากร ตียายน, 2536, น. 17) พัฒนาการในแต่ละช่วงวัยของเด็ก เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์จำเป็นต้องคำนึงถึงเป็นอย่างมาก เพราะในแต่ละวัยนั้นเด็กจะมีพัฒนาการและความสนใจแตก

ต่างกันอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นผู้ผลิตรายการจึงควรที่จะทราบความต้องการของวัยเด็กแต่ละวัย เด็กต้องการอะไรบ้าง เพื่อที่ว่าผู้ผลิตรายการจะได้ผลิตรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความต้องการของเด็กให้ได้มากที่สุด (1) วัยเด็ก 3 ขวบ ครึ่งถึง 5 ขวบ เนื้อหารายการควรใกล้เคียงกับสิ่งแวดล้อมที่เขาพบเห็นในชีวิตประจำวัน การดำเนินเรื่องควรง่าย ให้คุณหรือโทษอย่างเด่นชัด ไม่ซับซ้อน (2) เด็กวัย 6-7 ขวบ เนื้อหาควรเป็นธรรมชาติมากขึ้น และเด็กวัยนี้ชอบแต่งออก ชอบบอกรายการให้กำลังใจ ชอบอภิปราย การต่อสู้ ไม่ชอบเรื่องยาว ๆ และ (3) เด็กวัย 10-12 ขวบ เป็นเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น เพราะเด็กเข้าใจสังคมมากขึ้น เนื้อเรื่องจึงควรมีเหตุผลมากขึ้น อย่างไรก็ตามยังคงเรื่องอารมณ์และความรักพวกพ้อง (อ้างใน ลักษมี คงลาภ และคณะ, 2551)

อาจกล่าวโดยสรุปว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก หมายถึง รายการโทรทัศน์ที่จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำหรับให้เด็กดู และอาจครอบคลุมถึงเยาวชนด้วย มุ่งให้เด็กดูแล้วเข้าใจ ได้รับความสนุกสนาน บันเทิง ไม่เป็นพิษเป็นภัย ให้ความรู้อย่างกว้างขวาง มีการปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ดีงามให้สอดคล้องกับสังคม รวมทั้งก่อประโยชน์แก่เด็กทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งโครงสร้างรายการควรมีความง่าย กระชับชัดเจน ไม่ซับซ้อน เนื้อหาควรมีลักษณะให้ความรู้กว้างขวาง สอดคล้องกับความต้องการของเด็กในแต่ละช่วงวัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของรายการเป็นสำคัญ

แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์

ในการผลิตรายการโทรทัศน์มีกระบวนการผลิตที่เกี่ยวข้องกับหลาย ๆ ฝ่าย และต้องทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งแต่ละฝ่ายก็มีความชำนาญเฉพาะด้านในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอยู่และต่างก็มีความสำคัญต่อการผลิตรายการโทรทัศน์เท่าเทียมกัน ซึ่งการทำงานถ้าขาดฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไปจะทำให้การทำงานไม่มีประสิทธิภาพ หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งขาดตกบกพร่องในหน้าที่ อาจเป็นเหตุให้รายการโทรทัศน์ที่ผลิตขึ้นไม่มีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ดังนั้นสิ่งสำคัญในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ คือการทำงานเป็นทีมที่ต้องใช้ความรู้ และความสามารถทั้งในด้านการสร้างสรรค์ และการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ในการผลิตให้ผสมผสานกันออกมาเป็นรายการโทรทัศน์ได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นการผลิตรายการโทรทัศน์จะประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ๆ 3 ขั้นตอน ดังนี้

การปฏิบัติงานระหว่างการผลิต เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่มีผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ต้องปฏิบัติเพื่อให้รายการที่ผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่ง อรุณฯ เลิศจรยารักษ์ (2539) และศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา (2531) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานระหว่างการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ สามารถสรุปได้ ดังนี้

(1) การเตรียมความพร้อมก่อนถ่ายทำ

ในขั้นการปฏิบัติงานระหว่างผลิต การเตรียมความพร้อมเป็นงานสำคัญอีกงานหนึ่งในการผลิตรายการ ผู้ผลิตรายการจะต้องตรวจสอบความพร้อมทุกด้าน ผู้ผลิตรายการจะจัดรายละเอียดและข้อความที่จำเป็นด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ บุคลากร ด้านเทคนิค ด้านการแต่งคนงาน และอื่น ๆ ที่ต้องการไว้ ซึ่งผู้ผลิตรายการจะตรวจสอบอย่างละเอียดทันที

อย่างไรก็ตามงานอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้ผลิตรายการจะต้องตรวจสอบ คือ ตารางการถ่ายทำว่าในวันที่ถ่ายทำถ่ายทำในหรือนอกห้องส่ง สดหรือบันทึกเทป และมีใครต้องมาเข้าฉากบ้าง ช่วงเช้าหรือบ่าย เวลาเท่าใด ตารางถ่ายทำ (Shooting Schedule) มีไว้เพื่อจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ประหยัดเวลาผู้แสดง

(2) การกำกับและถ่ายทำรายการ

2.1 การฝึกซ้อม ผู้ผลิตรายการจะกำหนดตารางฝึกซ้อมไว้ล่วงหน้า โดยระบุวัน เวลา สถานที่ ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมาซ้อม ส่วนใครที่ไม่เกี่ยวข้องก็ไม่ต้องมา

2.2 การถ่ายทำรายการ ขั้นนี้เป็นขั้นที่บันทึกภาพเมื่อทุกอย่างได้เตรียมกันเรียบร้อยก็ถึงเวลาที่รอคอย นั่นก็คือการบันทึกภาพต่าง ๆ ตามเนื้อหาในบทเทปโทรทัศน์ แต่ก่อนที่จะถึงเวลาที่บันทึกภาพผู้กำกับรายการควรตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ว่าเรียบร้อย และพร้อมที่จะถ่ายทำหรือไม่

เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างเตรียมเรียบร้อยแล้ว ก็พร้อมที่จะถ่ายทำได้ และในขณะที่ถ่ายทำรายการนั้นผู้กำกับจะต้องตรวจสอบสี ความคมชัด และความถูกต้องของภาพตามบท และควบคุมดูแลการทำงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ อีกด้วย และเมื่อบันทึกภาพเสร็จแล้วควรจะมีการ Rewind เทปเพื่อดูภาพที่บันทึกไปนั้นคมชัดและถูกต้องหรือไม่ และมีอะไรบกพร่องหรือไม่ หากพบสิ่งบกพร่องก็จะได้ถ่ายซ่อมใหม่

(3) การดำเนินงานหลังการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ (Post Production)

การดำเนินงานหลังการผลิตเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการหลังจากการผลิต เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขพร้อมทั้งการประเมินผล

3.1 การตัดต่อลำดับภาพ ภายหลังจากการปฏิบัติการผลิตและบันทึกเทปทั้งในห้องส่ง และนอกห้องส่งแล้ว ทีมตัดต่อก็จะนำภาพที่บันทึกมาลำดับเรียงตาม Continuity ได้จัดบันทึกไว้อย่างละเอียดว่าช่วงไหนตอนไหน จะตัดต่อด้วยตอนไหน บางรายการจะนำเทคนิคพิเศษ

3.2 การผสมเสียง หมายถึงรวมถึงการใส่เสียงเพลง เสียงคนบรรยาย เสียงประกอบและเสียงจริงลงไปในรายการ เพื่อให้รายการสมบูรณ์ เสียงเป็นส่วนสำคัญเช่นกัน ถ้ารายการดี ภาพดี เรื่องดี แต่การผสมเสียงลงในแถบเสียงไม่ดีผิดพลาดหรือผู้บรรยายเสียงไม่ดี จะทำให้รายการทั้งรายการเสียไปด้วย ดังนั้นผู้ผลิตรายการในช่วงวางแผนจะต้องเลือกตัวผู้บรรยาย ซึ่งถ้าเสียงดีเหมาะสมกับรายการและมีความชำนาญจะทำให้รายการทั้งรายการดี

3.3 ตรวจสอบความถูกต้อง/แก้ไข เมื่อเทปโทรทัศน์ดังกล่าวได้ถูกตัดต่อและบันทึกเสียงต่าง ๆ ตามบทที่ได้กำหนดไว้แล้ว เราก็ให้นำเอาเทปโทรทัศน์ดังกล่าวออกฉายให้ผู้ร่วมงานฝ่ายต่าง ๆ ได้ชมกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบและวิจารณ์อีกครั้งหนึ่งว่ามีอะไรขาดตกบกพร่องบ้าง หากเรียบร้อยแล้วก็ส่งให้ทางสถานีตรวจพิจารณา

จากแนวคิดดังกล่าว คือกระบวนการในการผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ ผู้จัดทำได้ใช้แนวคิดดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการผลิตรายการ และการแบ่งการผลิตรายการเป็นขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ 1.การเตรียมการผลิตรายการ (การทำงานวางโครงเรื่อง เขียนบท สำนวณสถานที่ในการถ่ายทำ กำหนดวันถ่ายทำ) 2.การผลิตรายการ (ซ่อมคิวพิธีกร ถ่ายทำจริง) 3.หลังการผลิตรายการ (การตัดต่อ ลงเสียง ใส่กราฟิก ส่งให้ทางสถานีตรวจสอบความถูกต้อง ส่งเทปออกอากาศ และประเมินผลหลังจากออกอากาศไปแล้ว) โดยที่ในบทความนี้ผู้จัดทำต้องการสื่อสารเกี่ยวกับการทำงานของพิธีกรเด็ก จะเกี่ยวข้องอยู่ 2 คือ การเตรียมการผลิตรายการ และการผลิตรายการ

กระบวนการสร้างสรรค์

รายการแอนิเมชันคลับ (Animation Club) เป็นรายการเด็ก ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ตั้งแต่ตุลาคม พ.ศ. 2558 จนถึงปัจจุบัน วันและเวลาออกอากาศมีการเปลี่ยนแปลงเกือบทุกไตรมาส รายการแอนิเมชันคลับ เป็นรายการเด็กที่มีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นเด็กอายุ 7-13 ปี และกลุ่มเป้าหมายรองเป็นผู้ปกครอง โดยรายการมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ทำกิจกรรมร่วมกัน และเพื่อพัฒนาความคิดของเด็ก ภายใต้แนวความคิด (Concept) “คิด วิเคราะห์ แยกแยะ เรียนรู้” เพื่อให้เด็กๆ ได้เรียนรู้นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน

รายการแอนิเมชันคลับมีรูปแบบของการดำเนินรายการ ดังนี้ 1.ช่วงเปิดรายการ พิธีกรแนะนำรายการ และอธิบายถึงกิจกรรมในแต่ละตอน 2. ช่วงแอนิเมชัน การเปิดการ์ตูนแอนิเมชันจากผู้ผลิตนักศึกษาแต่ละมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ (ซึ่งในการให้ชมการ์ตูนแอนิเมชัน ในแต่ละตอนจะไม่ช่วงเวลาที่แน่นอน ทีมงานผลิตจะเป็นผู้เลือกช่วงเวลาตามความเหมาะสม) 3. ช่วงกิจกรรม พิธีกรร่วมทำกิจกรรมกับแขกรับเชิญ 4.ช่วงปิดรายการ สรุปประโยชน์และแนวคิดของแต่ละตอน

การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์รายการแอนิเมชัน คลับ ในส่วนที่เกี่ยวกับพิธีกรเด็ก มีกระบวนการ ดังต่อไปนี้

(1) การคัดเลือกผู้ดำเนินรายการ

หลังจากได้รับการอนุมัติจากทางสถานีให้ผลิตรายการแอนิเมชันคลับได้ ทีมงานและบุคลากรของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอสก็ร่วมกันดำเนินการคัดเลือกผู้ดำเนินรายการ โดยได้วางแผนไว้ว่าต้องการพี่คนโตหนึ่งคนในทีม และน้อง ๆ อีก 3 คน ซึ่งการสรรหาผู้ดำเนินรายการทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ประกาศรับสมัครผ่านทางรายการวิทยุโทรทัศน์ของสถานี สื่อออนไลน์เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ โดยมีผู้ที่สนใจเข้ามาสมัครเป็นพิธีกรประมาณ 200 คน ซึ่งจากการคัดเลือกเด็กที่มาสมัครต่างมีความสามารถที่หลากหลายทีมงานจึงตกลงเลือกผู้ดำเนินรายการหรือพิธีกรประจำรายการเราจำนวน 8 คน โดยได้แบ่งออกเป็น 2 ทีม ทีมละ 4 คน จากการคัดเลือกพิธีกรของทีมงาน ได้ทีมพิธีกรจำนวน 2 ทีม ดังนี้

ทีมที่ 1 ประกอบด้วย

นางสาวนพริธา เอกสิทธิชัย (เบสท์), เด็กหญิง
 บัณฑิติภา สันจयरมณ (ต้นน้ำ), เด็กชายชิววิทย์ อารี
 สมาน (พาริส), เด็กชายเฉลิมชัย บุญประพาน (แทน)

ทีมที่ 2 ประกอบด้วย

นางสาวรสรส ตู๋บรรเทิง (เมจิ), เด็กหญิงชมฤ
 ทรรศนสฤษดี (ออกัส), เด็กชายภาวิต ลิมปสุธรรม (เจ้ม),
 เด็กชายปณวิชญ์ พายัพวัฒนวงษ์ (ปันปัน)

ภาพที่ 1 ทีมพิธีกร

(2) อบรมพิธีกร และทีมงาน

หลังจากได้ทีมงานพิธีกร ทางสำนักเครือข่ายสื่อ
 สาธารณะได้จัดการอบรมพิธีกรโดยการเชิญวิทยากร
 พิเศษมาอบรมและสร้างกิจกรรมให้กับพิธีกร (work
 shop) โดยมีจุดประสงค์เพื่อตึงศักยภาพของพิธีกรให้ออก
 มาได้มากที่สุด วิทยากรพิเศษคือ คุณสมชาย ลีลารักษ์สกุ
 ล (นักแสดง ผู้กำกับ อาจารย์สอนด้านการแสดงและ
 ผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดง)

ภาพที่ 2 การอบรมพิธีกร โดยคุณสมชาย ลีลารักษ์สกุล

ภาพที่ 3 ทีมงานเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ

ในการอบรมพิธีกรทางทีมงานในการผลิตรายการได้เข้าร่วมอบรมดังกล่าวด้วยเพื่อเป็นการสร้างความสนิทสนมกับพิธีกร โดยทีมงานได้ทำการทดลองและได้ปฏิบัติจริงจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ ซึ่งหลังจากผ่านการอบรมก็นำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้วางแผน และผลิตรายการ

(3) การเตรียมความพร้อมของพิธีกร

การผลิตรายการแอนิเมชัน ใน แต่ละตอนเป็นการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกัน ดังนั้นบทบาทที่พิธีกรจะได้รับเพื่อเป็นผู้ส่งสารไปยังผู้ชมก็จะแตกต่างกันออกไป จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมของพิธีกรก่อนที่จะฉายทำจริง โดยทีมงานใช้วิธีการสงบให้ทีมพิธีกรอ่านก่อนวันถ่ายทำ และโทรคุยกับผู้ปกครองของพิธีกรเกี่ยวกับเรื่องที่จะฉายทำในวันนั้น และบทบาทที่เด็กจะได้รับ

(4) การซ้อมการแสดง

ในการถ่ายทำรายการทุกครั้ง โปรดิวเซอร์จะทำการกำกับพิธีกรและนักแสดงทั้งหมดให้มีการฝึกซ้อมบทบาท ซ้อมการแสดง ซ้อมจุดในการยืน รายละเอียดและท่าทางต่าง ๆ ในการแสดง ให้นักแสดงและพิธีกรทำความเข้าใจกับบทให้ได้มากที่สุด เพื่อที่จะให้งานออกมาเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

(5) การถ่ายรายการ

ในกระบวนการถ่ายทำ ผู้กำกับควบคุมให้เด็กได้สวมบทบาทที่เขาได้รับมอบหมายในแต่ละตอน ซึ่งในการถ่ายทำควรปล่อยให้พิธีกรเด็กได้แสดงความสามารถของเขาออกมา เพราะจะได้เห็นถึงความเป็นธรรมชาติและมีความน่ารักแบบเด็กของเด็ก ซึ่งหากถ่ายทำเด็กทำผิดหรือพลาดผู้กำกับไม่ควรดุมากเกินไปเพราะเขาอาจจะกลัวแต่ไม่สามารถแสดงตามที่เรต้องการและต่อต้านเราได้ แต่ผู้กำกับสามารถแสดงความไม่พอใจหรือกล่าวตักเตือนได้ แต่ต้องไม่กระทำการสร้างความกดดันให้พิธีกรจนเกินไป หรืออาจให้กำลังใจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ทำเป็นเรื่องตลกแล้วเริ่มต้นใหม่ ในกรณีที่เด็กขมมาเล่นตลอดเวลาควรแก้ไขโดยอาจให้ผู้ปกครองหรือคนที่เด็กกลัวเข้ามาช่วยควบคุม

องค์ความรู้ที่ได้รับ

การกำกับเด็กในการผลิตรายการโทรทัศน์ รายการ แอนิเมชัน คลิป มืองค์ประกอบในการทำงานดังต่อไปนี้

(1) ฝึกฝนพิธีกร ในขั้นตอนนี้เราควรสร้างกิจกรรมเพื่อเป็นการละลายพฤติกรรมระหว่างพิธีกรแต่ละคน รวมทั้งทีมผู้ผลิตรายการ สร้างความใกล้ชิดสนิทสนมและติดตามลักษณะการทำงานเป็นกลุ่มของพิธีกรแต่ละคน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและง่ายต่อการทำงานจริง

(2) สร้างลักษณะเด่นของพิธีกร เป็นการสร้างลักษณะเด่นของพิธีกรแต่ละคน ให้สอดคล้องกับรูปแบบของรายการ จึงได้สร้างลักษณะนิสัยไว้ในบทของรายการ และนำออกมาทำการแสดงในทุกตอน เพื่อสร้างภาพจำให้แก่ผู้ชม เช่น พี่เบสท์เป็นพี่สาวใจดี มีความเป็นผู้นำ น้องแทนเป็นเด็กช่างคิด วิเคราะห์ สนใจเทคโนโลยี น้องพาริส เป็นเด็กจอมซนประจำบ้าน ชอบเล่นกีฬา น้องต้นน้ำเป็นเด็กช่างสังเกต ชอบกิจกรรมนอกบ้าน เป็นต้น

(3) รู้จักธรรมชาติของเด็ก พิธีกรเด็กแต่ละคนมีความต้องการ ความสนใจ การเรียนรู้ ที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นผู้กำกับต้องรู้จักจิตวิทยาเด็กของแต่ละคน เพื่อโน้มน้าวใจให้เด็กสามารถทำในสิ่งที่เราต้องการได้แน่นอนว่าการกำกับพิธีกรเด็กสามคนให้อยู่ในเฟรมเดียวกันเป็นไปได้ยากมาก จากการสังเกตโดยเฉพาะพิธีกรเด็กสามคนซึ่งเป็นวัยกำลังซน ซึ่งพวกเขาจะไม่อยู่นิ่งเฉย มักจะเล่นตลอดเวลา การที่ผู้กำกับรู้จักธรรมชาติของเด็กเหล่านี้ได้จะสามารถควบคุมให้เด็กเหล่านี้เชื่อฟังและทำงานได้ง่ายขึ้น

(4) การสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก เป็นสิ่งที่ผู้กำกับรายการเด็กควรให้ความสำคัญ เพราะเด็กจะมีความเจ็บอายหากต้องแสดงหรือทำท่าทางที่พวกเขาไม่คุ้นเคย จะทำให้การแสดงจะออกมาไม่เป็นธรรมชาติ เพราะฉะนั้นผู้กำกับควรเริ่มต้นด้วยการพูดคุยในสิ่งที่เด็กสนใจ หรือมีการเล่นเกมกันเพื่อให้พิธีกรเด็กมีความคุ้นเคยกับผู้กำกับ รวมถึงทีมงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย โดยจากการสังเกตหลังจากทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างพิธีกรกับทีมงานจะเห็นได้ว่าแต่ละคนเริ่มมีการแสดงอย่างที่ไม่ได้มีการเตรียมมาก่อนซึ่งไม่มีในบทรายการ (Improvisation) ซึ่งนับเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะพิธีกรได้แสดงความเป็นธรรมชาติและความเป็นตัวของตัวเองออกมา ผู้กำกับมีสิทธิ์ตัดสินใจว่าจะนำไปประยุกต์เข้ากับบทรายการหรือไม่

(5) การฝึกซ้อมก่อนผลิตรายการ ในแต่ละตอนก่อนบันทึกเทปรายการ ได้มีการสงบให้พิธีกรฝึกซ้อมเป็นระยะเวลาประมาณหนึ่ง แต่พิธีกรทุกคนจะไม่ได้ฝึกซ้อมร่วมกัน จึงทำให้วันบันทึกเทปรายการต้องนำพิธีกร

มาฝึกซ้อมร่วมกันอีกครั้งก่อนการบันทึกเทปจริง เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน หรืออาจปรับเปลี่ยนบทบาทตามความเหมาะสม เช่น บทสนทนายาวเกินไป อาจต้องแบ่งถ่ายเป็นรอบหรือทำให้กระชับขึ้น

(6) ปรับบทให้เข้ากับธรรมชาติของเด็ก เด็กแต่ละคนมีการพัฒนาเรื่องภาษาที่ต่างกัน เพราะฉะนั้นบทของเด็กไม่ควรใช้คำที่ยากจนเกินไป หรือใช้ประโยคที่ทำให้เด็กพูดได้ไม่ชัดเจนและไม่ราบรื่น ผู้กำกับควรปรับบทให้เป็นภาษาที่พูดได้ง่าย และเข้าใจง่าย เพื่อให้เด็กสามารถพูดได้ชัดเจนและเป็นธรรมชาติมากขึ้น จากการทำงานในรายการมีการปรับบทในเวลาซ้อมก่อนการถ่ายทำ เพื่อดูว่ามีประโยคไหนที่เด็กพูดไม่ชัดเจนบ้างและแก้ไขในทันที

(7) บอกสิ่งที่ต้องการให้ชัดเจน หากการกำกับไม่มีความชัดเจนพิธีกรเด็กก็จะแสดงออกมาแบบไม่ชัดเจนและไม่เป็นธรรมชาติเนื่องด้วยพวกเขาไม่รู้จุดประสงค์ที่แท้จริง การกำกับเด็กไม่ควรซับซ้อน ผู้กำกับควรบอกกับเด็กว่าสิ่งที่เราต้องการคืออะไร เพราะพิธีกรเด็กในวัยนี้สามารถทำความเข้าใจได้ ถ้าพวกเขาทราบเป้าหมายที่ชัดเจนเขาจะสามารถแสดงออกมาได้ง่ายขึ้นและแสดงได้อย่างเป็นธรรมชาติ ในบางครั้งพิธีกรเด็กอาจสื่อสารด้วยบทรายการในลักษณะท่องจำ ทำให้ขาดอารมณ์ร่วม ผู้กำกับจึงต้องสร้างความเข้าใจหรือบอกความต้องการโดยละเอียดกับพิธีกร โดยต้องคำนึงเสมอว่า พิธีกรเด็กมีความจำที่ดี แต่ต้องไม่ทำให้ลักษณะของการแสดงดูยากจนเกินไป เช่น แสดงอาการเครียด แสดงอาการปวดท้อง แสดงอาการเขินอาย อาจทำให้เด็กจะสื่อสารออกมาได้ไม่ถูกต้อง เพราะจะกังวลทั้งบทพูดและการแสดง

(8) ให้เด็กออกความคิดเห็น กิจกรรมบางอย่างในรายการเช่นการประดิษฐ์สิ่งของ ควรให้เด็กทำด้วยจินตนาการของเขาเอง ซึ่งจะช่วยให้พวกเขามีความภาคภูมิใจในตนเองจากสิ่งที่เขาทำ ถึงแม้ว่าสิ่งที่ประดิษฐ์อาจจะออกมาไม่เป็นไปตามที่ผู้กำกับต้องการแต่ผู้กำกับต้องยอมรับให้ได้ว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มาจากจินตนาการของเด็กในวัยนี้ และให้พิธีกรเด็กได้อธิบายถึงเหตุผลของพวกเขาที่ทำสิ่งประดิษฐ์นั้นขึ้น จะทำให้พวกเขารู้สึกมีส่วนร่วมกับการ์ตูนมากขึ้น นอกเหนือจากการให้พิธีกรเด็กออกความคิดเห็น ผู้กำกับควรรับฟังความคิดเห็นของเด็กเช่นกัน เพราะการทำงานรายการเด็กโดยที่ผู้กำกับนั้นเป็นผู้ใหญ่ซึ่งอาจทำให้การเขียนบทหรือประเด็นที่เด็ก ๆ พูด

ถึงกันในปัจจุบันผู้ใหญ่อาจมองข้ามไป ทำให้ความเห็นของเด็กบางอย่างจะเป็นประโยชน์สำหรับการผลิตรายการเด็ก เช่นคำพูดที่ติดปากของเด็กในวัยนี้ ซึ่งนอกจากทำให้พิธีกรเด็กภูมิใจในตนเองแล้วยังทำให้รายการที่ออกมาสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย

(9) ข้อจำกัดของพิธีกร ต้องให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่องส่วนตัว ซึ่งมีผลต่อบทรายการและการกำกับการแสดง เช่น น้องฟาริสเป็นชาวมุสลิม ซึ่งมีข้อจำกัดหลายอย่างที่ค่อนข้างเคร่ง ผู้กำกับต้องประสานงานกับทีมงานผู้ผลิตให้ตรวจสอบทุกขั้นตอนการผลิตว่ามีวัตถุดิบหรือสถานที่ที่ไม่สามารถนำมาใช้ประกอบการผลิตรายการได้ เช่น อาหาร สัตว์เลี้ยง เรื่องศาสนา หรือพีเบสท์เป็นคนผิวแพ้ง่าย ก็ต้องตรวจสอบและประสานงานในลักษณะเดียวกัน

(10) การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง นอกเหนือจากการสร้างความสัมพันธ์กับพิธีกรเด็ก ๆ แล้ว ผู้กำกับไม่ควรละเลยผู้ปกครอง เพราะการออกกองถ่ายในบางครั้งผู้กำกับไม่สามารถควบคุมพิธีกรเด็กได้ ผู้กำกับอาจจะต้องอาศัยผู้ที่คุ้นเคยกับพิธีกรเด็กอย่างผู้ปกครองเพื่อสื่อสารสิ่งที่เราต้องการให้เด็กเข้าใจได้มากขึ้น และผลออกมาตามที่ผู้กำกับต้องการมากขึ้น

(11) การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การกำกับรายการเด็กในกรณีที่เกิดเหตุไม่คาดคิด ไม่ว่าจะรุนแรงมากหรือน้อย เช่น น้องฟาริสต้องไปซ่อมละครเวทีหรือน้องแทนมีอาการไม่สบายในวันบันทึกเทปรายการพิธีกรเด็กอาจไม่สามารถอดทนต่อสภาพร่างกายได้นาน ทีมงานผู้ผลิตก็ไม่สามารถให้พิธีกรมาทำการแสดงต่อได้ ต้องให้ความสำคัญต่อสุขภาพเป็นหลัก หน้าที่ของผู้กำกับจึงต้องตัดสินใจว่าจะปรับบทรายการไปในทิศทางใด เช่น ย้ายฉากอื่นมาถ่ายก่อน หรือตัดบทของพิธีกรคนหนึ่งแล้วให้เหตุผลไปในระหว่างการบันทึกรายการ

ทั้ง 11 หัวข้อเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้กำกับควรคำนึงในการกำกับเด็ก ซึ่งเป็นผลจากการกำกับพิธีกรเด็กจากรายการแอนิเมชันคลับ แต่อย่างไรก็ตามการกำกับเด็กในรายการประเภทอื่น ๆ อาจมีข้อควรคำนึงที่แตกต่างกันออกไป อยู่ที่ประเภทของรายการ และรูปแบบการนำเสนอ ซึ่งผู้กำกับยังต้องมีการศึกษาต่อไป

จากการได้ร่วมทำงานกับพิธีกรที่เป็นเด็ก พบว่าการที่มีคนบอกว่าการทำงานกับเด็กเป็นที่น่ากังวล เป็นความเสี่ยงที่ควรหลีกเลี่ยง พวกเราในฐานะทีมงานที่ร่วม

กันสร้างสรรค์รายการนี้ก็กลับมาคิดว่าการทำงานกับเด็ก ไม่ใช่ปัญหาอีกต่อไป เพราะเด็กปัจจุบันมีความสามารถ เด็ก ๆ จะปรับตัวเข้ากับการทำงานได้ดีเสมอ และมีการเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง เช่นการเรียนการแสดง

หรือการพัฒนาบุคลิกภาพเพิ่มเติม หรือการเตรียมความพร้อมในด้านอื่นๆ ดังนั้นการทำงานกับเด็กจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายและได้เรียนรู้อะไรใหม่ ๆ จากเด็กเพื่อการพัฒนา รายการ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

จุมพล รอดคำดี. (2525). *สถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคของการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก*. รายงานการสัมมนา เรื่องการส่งเสริมการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก (อัดสำเนา). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นารากร ตียายน. (2536). *การวิเคราะห์เนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลักขมี คงลาภ และคณะ (2551). *การวิเคราะห์เนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ครั้งที่ 1 โครงการเพื่อเด็กไทย ใสใจสื่อ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

สมคิด ชีรศิลป์. (2540). *การผลิตรายการโทรทัศน์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ออนไลน์

อรนุช เลิศจรยารักษ์. (2539). *กระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์*. เข้าถึงได้จาก http://www.kmitl.ac.th/agritech/nutthakorn/04090035_2202/multiweb/television/untitled8.htm
